

LT KOL ANWAR BASHA KHAN BIN HJ ZAKARIA (B)

PENGORBANAN DALAM PERJUANGAN

REGINA GARAI
NEILSON ILAN MERSAT

LT KOL ANWAR BASHA KHAN BIN HJ ZAKARIA (B)

**PENGORBANAN DALAM
PERJUANGAN**

LT KOL ANWAR BASHA KHAN BIN HJ ZAKARIA (B)
PENGORBANAN DALAM
PERJUANGAN

REGINA GARAI
NEILSON ILAN MERSAT

Universiti Malaysia Sarawak
Kota Samarahan

LT KOL ANWAR BASHA KHAN BIN HJ ZAKARIA (B)

PENGORBANAN DALAM PERJUANGAN

© UNIMAS Publisher, 2021

Hak cipta terpelihara. Setiap bahagian daripada terbitan ini tidak boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau dipindahkan kepada bentuk lain, sama ada dengan cara elektronik, mekanik, gambar, rakaman dan sebagainya tanpa izin bertulis daripada Penerbit Universiti Malaysia Sarawak.

Diterbitkan oleh

UNIMAS Publisher,
Universiti Malaysia Sarawak,
94300 Kota Samarahan,

Dicetak di Malaysia oleh

Percetakan Nasional Malaysia Berhad (PNMB),
Jalan Tun Abang Haji Openg,
93554 Kuching,
Sarawak, Malaysia.

Pustaka Negara Malaysia

Data Pengkatalogan-dalam Penerbitan

Regina Garai

LT KOL ANWAR BASHA KHAN BIN HJ ZAKARIA (B) : PENGORBANAN
DALAM

PERJUANGAN / REGINA GARAI, NEILSON ILAN MERSAT.

ISBN 978-967-2298-72-4

1. Anwar Basha Khan Hj Zakaria, Lt., Kol. (B).

2. Armies--Officers--Biography.

3. Soldiers--Malaysia --Biography.

4. Government publications--Malaysia.

I. Neilson Ilan Mersat. II. Judul.

923.5595

Kandungan

Sekapur Sirih	vii
Prakata	ix
Penghargaan	xiii
Bab 1 Pengenalan	1
Bab 2 Membesar di Kuala Kangsar, Perak	7
Bab 3 Menjadi seorang Pegawai Tentera	13
Bab 4 Serangan Hendap di Tanjung Batu Babi, Katibas	23
Bab 5 Rawatan dan Pemulihan	37
Bab 6 Meneruskan Perjuangan	47
Bab 7 Kelangsungan Hidup selepas Bersara	59
Bab 8 Kesimpulan	69
Rujukan	77
Senarai temu bual	78
Glosari	79
Indeks	85

Sekapur Sirih

Setiap ahli Rejimen Renjer dituntut menunjukkan semangat juang dan keberanian yang tinggi. Semangat kepahlawanan dan keperwiraan seperti itu disulam pula dengan semangat tidak menyerah kalah dan tetap berjuang sehingga ke nafas yang terakhir. Semangat ini melambangkan semangat *Agi Idup Agi Ngelaban*. Lt Kol Anwar Basha Khan (B) merupakan salah seorang daripada pegawai tentera yang telah terbukti memiliki sifat tersebut. Beliau telah terselamat dalam tiga serangan hendap pihak komunis di Sungai Katibas (1971), Jalan Oya-Durin (1972) dan Jalan Bintangor-Kem Kelepu (1972). Serangan-serangan hendap tersebut telah menyebabkan beberapa nyawa angkatan tentera terkorban disambut maut. Namun pengalaman buruk semasa serangan hendap tersebut tidak pernah mematahkan semangat Lt Kol Anwar Basha Khan (B) untuk terus berjuang demi negara, nusa dan bangsa.

Buku ini mencerakinkan tentang perjuangan, pengorbanan dan kesetiaan seorang pegawai tentera. Naratif Lt Kol Anwar Basha Khan (B) ini sudah tentu akan menarik minat pembaca, khasnya mereka yang berminat tentang sejarah dan juga perjuangan Angkatan Tentera Malaysia (ATM) dalam menentang komunis di Malaysia. Kisah beliau dalam buku ini menunjukkan bagaimana seorang pegawai tentera sanggup menabur bakti tanpa mengira penat lelah. Inilah kisah perjalanan yang diharungi oleh perwira tanah air dalam menentang kumpulan subversif pihak komunis. Sememangnya tepat sekali sekiranya

perjuangan dan pengorbanan seseorang pegawai tentera seperti Lt Kol Anwar Basha Khan (B) didokumentasikan serta dikongsikan bersama dengan umum dan juga dengan generasi-generasi seterusnya. Dengan ini, jasa perjuangan dan pengorbanan mereka tetap diingati. Lebih daripada itu segala keamanan dan kemakmuran yang kita nikmati pada hari ini adalah hasil daripada perjuangan dan pengorbanan pegawai tentera seperti Lt Kol Anwar Basha Khan (B). Sudah pasti sumbangan beliau sememangnya terpahat dalam lipatan sejarah perjuangan Angkatan Tentera Malaysia dalam menentang komunis.

Menggalas tanggungjawab mempertahankan negara daripada serangan musuh seperti komunis adalah sesuatu yang berat. Mereka adalah golongan paling aktif dalam menentukan keamanan dan kedaulatan tanah air. Setiap pengorbanan ahli angkatan tentera kita adalah sumbangan yang sangat berharga. Sumbangan mereka adalah dalam bentuk penat lelah dan keringat, titisan darah dan juga nyawa mereka sendiri. Sumbangan seumpama itu diiktiraf dengan pemberian pingat keberanian yang tinggi sebagai tanda penghargaan dan pengiktirafan. Sudah tentunya Lt Kol Anwar Basha Khan (B) adalah salah seorang daripada perwira negara yang layak diiktiraf dengan cara begitu.

Kepada penulis-penulis iaitu Dr Regina Garai dan Profesor Dr Neilson Ilan Mersat daripada Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Sarawak, saya ucapkan tahniah dan syabas di atas usaha murni ini. Mereka telah berjaya mendokumentasikan sebahagian daripada detik-detik penting dalam lipatan sejarah Angkatan Tentera Malaysia. Sudah tentunya pendokumentasian seperti ini merupakan satu sumbangan kepada orang ramai yang berminat membaca buku seperti ini. Semoga usaha seperti ini dapat diteruskan untuk pejuang-pejuang yang lain agar sumbangan pihak tentera akan tetap segar dalam kenangan rakyat Malaysia.

Leftenan General Datuk Stephen Mundaw (B)

Prakata

Pasukan tentera merupakan kumpulan barisan hadapan yang memainkan peranan utama dalam menentukan keamanan dan juga kedaulatan sesebuah negara. Keamanan yang mereka wujudkan, dan seterusnya pelihara, akan membawa kepada kestabilan dan kemakmuran sesebuah negara. Yang pasti ialah sekiranya tiada keamanan dan kestabilan dalaman maka pembangunan amat sukar untuk dilaksanakan. Inilah yang menunjukkan betapa pentingnya peranan pasukan tentera dalam pembangunan negara kita. Malah kestabilan yang kita nikmati pada hari ini adalah sebahagian daripada hasil pengorbanan serta perjuangan pasukan tentera kita.

Sememangnya perjuangan pasukan keselamatan kita menentang ancaman komunis perlu direkodkan dan juga perlu diketahui oleh umum, khasnya generasi yang akan datang. Peristiwa hitam yang berlarutan selama 12 tahun (1948-1960) di Tanah Melayu sehingga menyebabkan darurat telah diisytiharkan merupakan langkah untuk membentaras ancaman pengganas komunis. Ancaman pihak komunis merupakan isu negara yang besar ketika itu kerana telah menyebabkan banyak nyawa yang hilang. Hal ini telah membawa impak negatif kepada pembangunan negara. Di Sarawak, ancaman komunis meningkat selepas Konfrontasi Malaysia Indonesia dari tahun 1964 hingga 1966. Akhirnya, pada tahun 1990, Sarawak telah diisytiharkan sebagai kawasan putih

Penghargaan

Kami ingin merakamkan berbanyak-banyak terima kasih yang tidak terhingga kepada semua yang telah memberikan kerjasama, sokongan dan bantuan dalam menghasilkan buku yang berjudul Lt Kol Anwar Basha Khan bin Hj Zakaria (B): Pengorbanan dalam Perjuangan.

Pertama kali, ucapan penghargaan dan terima kasih kami ucapkan kepada Pejabat Naib Canselor, Universiti Malaysia Sarawak yang telah memberikan kebenaran serta peluang dan ruang kepada kami untuk menghasilkan buku ini. Terima kasih juga diucapkan kepada Dekan, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS) kerana telah memberikan sokongan dalam memulakan projek ini.

Para penulis juga ingin merakamkan penghargaan dan ucapan terima kasih kepada Lt Kol Mohd Melintang Abdullah (B), selaku Presiden, Persatuan Veteran Tentera Kor Renjer (PVTKR) yang telah banyak membantu dalam menghubungi dan memperkenalkan tokoh ini kepada kami.

Terima kasih kepada Lt Kol Anwar Basha Khan bin Hj Zakaria (B) kerana telah memberikan izin kepada kami untuk menulis tentang

Rujukan

- Jabatan Cetak Kerajaan. 1972. *The Threat of Armed Communism in Sarawak*. Kuching.
- Nor Tahir. 1977. *Blueprint for Peace: Selected Speeches on Security by Datuk Patinggi Tan Sri Haji Abdul Rahman Ya'akub*. Syarikat Norwan. Kuching.
- Othman Syed Omar. 1993. *Pahlawan Angkatan Tentera Malaysia: Penerima S.P. dan P.G.B, Jilid 1*. Dewan Bahasa dan Pustaka. Kuala Lumpur.
- Porritt, Vernon. 2004. *Rise and Fall of Communism in Sarawak*. Monash Institute.
- Portal Rasmi Tentera Darat Malaysia <https://army.mod.gov.my/index.php/ms/about-us/profile/darjahkebesaran> Akses pada 8 Julai 2021
- Sarawak Information Service. 1975. *The Danger Within: A History of the Clandestine Communist Organisation in Sarawak*. Government Printing Office. Kuching.
- The History of the Sarawak Rangers (1862-1963). Compiled by The Overseas Students and Selected Malaysian Students. Malaysia Armed Forces Staff College. 10/91
- Wong, Fabian. 2007. *RASCOM Military Operations*. Kertas Kerja Seminar "Majlis Pengkisahan Sejarah Rajang Area Security Command (RASCOM) Siri II Sudut Pandangan Tentera dan Polis". 25 Julai 2007. Sarawak State Library Kuching.

Senarai Temu bual

Lt Kol Anwar Basha Khan (B)	19 Ogos 2020
Lt Kol Anwar Basha Khan (B)	23 Disember 2020
Lt Kol Anwar Basha Khan (B)	29 Disember 2020
Lt Kol Anwar Basha Khan (B)	12 April 2021
Lt Kol Fabian Wong (B)	17 Ogos 2020
Puan Juliana Hatt	8 Februari 2021
Sarjan Midong anak Gunde (B)	12 Disember 2020
Mejar Walter Ted Wong (B)	4 September 2020

Indeks

A

Agi Idup Agi Ngelaban x, xi, x-iv, 1, 5, 29, 52, 69, 71, 72, 79
Ajutan 20, 22, 42, 65, 79,
Askar Melayu DiRaja 23
Australia 48, 49
Awang anak Raweng 3

B

Base Employment (BE)
47, 51, 70, 79
Batalion
22, 23, 51, 52, 53, 68, 73, 79, 80, 83
Batalion 510 52, 53, 73
Batang Rajang 23, 77, 83

C

Civic Action Group 25, 26

D

Darurat ix, 2, 3, 21, 80
Dunstan Nyaring Angking
20, 22, 42, 65

F

Fabian Wong 20, 77, 88
Fit Everywhere (FE) 47, 80
Food dumps 21

G

George Cross 3,
George Medal 3,

Ground Liaison Officer (GLO)
49, 80

H

Herman Wong 70

I

Iban trackers 3, 80

J

James Tomlow anak Isa 20, 22
Jepun 7
Jugah anak Barieng (Tun) 38

K

Kalimantan 81, 82
Kanowit 4, 20, 24
Kelepu (Kem) vii, 24, 54,
Kerangan Bungkang 4
Killing zone 27, 81
Kompeni 20, 21, 22, 23, 79, 81, 83
Komunis vii, viii, x, 2, 3, 4, 21, 23, 24,
28, 30, 33, 53, 54, 65, 70, 71, 80, 81, 8
2, 83
Konfrontasi ix, 3
Kuala Kangsar x, 2, 7, 8, 9

L

Lau King Howe (Hospital)
33, 34, 39, 40, 44, 64
Lenggu anak China 20, 30, 31
Lubok Garan 4, 24

M

Mechanical & Transport Officer
(MTO) 47,81
Menggong anak Panggit 3
Midong anak Gunde
25,28,31,32,33,35,78
MINDEF 50,51,81

N

Nanga Bangkit 25,26
Nanga Engkuah
23,25,26,27,31,32,37,70
Nanga Jeh 4

O

Occupational Therapy 39,40,41
Officer Commanding 82
Operasi Spear Head III 23

P

PARAKU 82
Pegawai Waran 25,81,82
Pendam Bungkok 24
Platun 20,21,25,81,82
Port Dickson 23

R

Ranan (Kem) 20
RASCOM (Rajang Area Security
Command) 77,83
Regimental Signal Officer (RSO)
23,83
Rejimen Renjer DiRaja vii, 20, 22,
79
Royal Military College (RMC)
15,16,17,20

S

Sarawak Rangers 3,79
Seri Pahlawan Gagah Berani
(SPGB) 30,82
Sibu 4,5,2022,27,31,32,33,37,42,
47,52,53,56,62,65,70
Sungai Katibas xii, xi, 1,3,4,5,11,
23,24,25,26,27,31,35,44,53,56,6
2,69,70

T

Tanjung Batu Babi vi,
5,11,23,24,26,27,28,30,33,34,
35, 36,39,43,44,45,47,48,53,3,56
,60, 69
Trackers 3,80
Tuai Rumah 24,25

LT KOL ANWAR BASHA KHAN BIN HJ ZAKARIA (B) PENGORBANAN DALAM PERJUANGAN

Berasal daripada Kuala Kangsar Perak, Lt Kol Anwar Basha Khan bin Haji Zakaria (B) bersama-sama dengan beribu-ribu anggota tentera yang lain telah menggalas tanggungjawab yang berat untuk memastikan keamanan dan kestabilan negara. Walaupun perlu berjuang dan bertarung jauh daripada kampung halaman namun Lt Kol Anwar Basha Khan (B) tetap dengan semangat yang kental dan jiwa yang berani menggadai nyawa untuk mempertahankan bumi Malaysia yang tercinta. Semangat *Agi Idup Agi Ngelaban* tetap menjadi pegangan dan laungan beliau apabila berjuang menentang komunis.

Buku ini ialah satu naratif tentang pengalaman Lt Kol Anwar Basha Khan bin Zakaria (B) semasa menabur bakti dengan pasukan Angkatan Tentera Malaysia. Beliau berkhidmat di Sarawak semasa ancaman komunis berada pada tahap yang tinggi serta mencemaskan dan beliau telah berjaya melalui tiga serangan hendap. Ini adalah kejayaan yang besar dalam karier seorang pegawai tentera seperti Lt Kol Anwar Basha Khan (B). Selain melalui tiga serangan hendap yang berbahaya, Lt Kol Anwar Basha Khan (B) juga terpaksa memulakan cara hidup yang baharu selepas cedera teruk semasa serangan hendap di Tanjung Batu Babi di Katibas. Akibat daripada kecederaan pada bahagian kepala beliau telah lumpuh sebelah kanan badan. Namun yang membanggakan ialah beliau juga telah lulus dalam semua ujian untuk kenaikan pangkat walaupun mengalami cabaran fizikal dibandingkan dengan pegawai tentera lain yang sihat. Beliau tetap teguh dengan semangat perjuangan *Agi Idup Agi Ngelaban* dan sudah tentunya sesuai untuk diberi pingat keberanian tertinggi negara seperti Panglima Gagah Berani dan yang setaraf dengannya.

Regina Garai adalah pensyarah kanan di Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS). Beliau memperoleh Ijazah Sarjana Muda (1996) dan Sarjana (2000) dalam bidang Perancangan Bandar dari University of Newcastle upon Tyne, United Kingdom. Pada tahun 2017 beliau memperoleh Ijazah Doktor Falsafah dalam bidang Geografi Kemanusiaan dari Victoria University of Wellington, New Zealand. Beliau berminat dan berpengalaman melakukan kajian penyelidikan berkenaan komuniti-komuniti di Sarawak, terutama dalam bidang sosio-ekonomi, pembangunan dan geografi kemanusiaan.

Neilson Ilan Mersat berasal dari Saratok, Sarawak. Beliau memperoleh Ijazah Sarjana Muda (1990) dan Sarjana (1993) dalam bidang Sains Politik daripada Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau melanjutkan pelajaran di The Australian National University, Canberra, Australia dan dianugerahkan Ijazah Doktor Falsafah dalam Bidang Sains Politik dan Hubungan Antarabangsa pada tahun 2005. Beliau pernah dilantik menjadi Visiting Scholar di Southern Illinois University, Carbondale (1998), American Study Centre di Salzburg, Austria (1999) dan Jabatan Sains Politik di National Taiwan University, Taipei (2008). Beliau juga pernah menjalankan penyelidikan tentang parti-parti politik, pilihanraya, politik etnik, Iban Diaspora, Penggunaan Sumber dan

Pengertahuan Pribumi (Indigenous Knowledge). Beliau pernah dilantik menjadi Timbalan Dekan (2009-2013) dan Dekan di Fakulti Sains Sosial Dan Kemanusiaan (2014-2020) Universiti Malaysia Sarawak. Kini beliau bertugas sebagai Pengarah, Unit Penerbitan di Universiti Malaysia Sarawak.

ISBN 978-967-2298-72-4

